

Een pad is er om te betreden

Deel 1

- Joy Mills

Joy Mills was vicepresident van de TS en nationaal president van de Amerikaanse en de Australische afdeling. Zij is de auteur van verscheidene boeken en heeft lezingen gegeven en seminars geleid op vele plaatsen ter wereld. Zij heeft onlangs de Subba Row medaille ontvangen voor haar bijdragen aan de TS en de theosofische literatuur.

De denkbeelden waar wij over praten, moeten wij eigenlijk beoefenen of in praktijk brengen ('walk the talk'). Met andere woorden, wij kunnen zo gemakkelijk praten over de grote ideeën van de theosofie – broederschap, het ene leven, reïncarnatie, karma, de toestanden na de dood, enzovoort – maar, tenzij deze schitterende noties ons leven op één of andere manier beïnvloed hebben zodat wij op een andere manier leven, heeft al ons praten weinig betekenis voor degenen met wie wij praten. De Amerikaanse dichter en essayist, Ralph Waldo Emerson, zei dit op een mooie manier: 'Wat u bent spreekt zo luid tot mij, dat ik de woorden die u zegt niet kan horen.'

Wat ik voorstel om te overdenken is nieuw noch radicaal. Heilige manuscripten van alle religies, de filosofische en spirituele verhandelingen van iedere cultuur, populaire liedjes en slogans moedigen ons allemaal aan om te leven in overeenstemming met de door ons beleden denkbeelden. Wij kunnen ons dus afvragen waarom onze handelin-

gen die idealen niet weerspiegelen. Waarom erkennen wij bijvoorbeeld zo gemakkelijk het fundamentele principe van broederschap, waarmee de Theosophical Society werd opgericht, en handelen, denken, voelen wij toch soms op zo'n onbroederlijke manier? Het is zo veel gemakkelijker om te converseren over broederschap dan te allen tijde en onder alle omstandigheden oprecht broederlijk te zijn! Ik stel echter niet voor dat wij een analytische diagnose gaan stellen over waarom er zo vaak een kloof gaapt – soms zelfs een diepe kloof – tussen dat wat we zeggen te geloven of dat waarvan we zeggen overtuigd te zijn en dat wat we doen. Ik suggereer veeleer een andere manier om die kloof te dichten of althans te versmallen.

Laten we ons de vraag van Arjuna in de *Bhagavad Gita* in herinnering brengen: 'Vertel mij over de man die standvastige wijsheid bezit, Krishna en die zich altijd bewust is van het Zelf. Hoe praat hij? Hoe zit hij? Hoe beweegt hij?' (II.54). Terwijl Krishna

zijn onderricht begint, wil Arjuna weten wat het effect is van de lering op een individu; hoe verschilt zijn leven, hebben zijn normale activiteiten van zitten, lopen, praten op een of andere manier een ander karakter, omdat hij ‘standvastig van geest, standvastig in contemplatie’ is geworden? Opnieuw ondervraagt Arjuna Krishna: ‘Hoe herken je iemand die de invloed van de drie geaardheden van de natuur (*guna's*) ontstegen is?’ (XIV.21). Kunnen wij op één of andere manier het individu herkennen die de eigenschappen, inherent in de materie van deze wereld, onder de knie gekregen heeft en die om zo te zeggen vanuit een andere dimensie lijkt te leven, of in wat wij het domein van waarheid, van wijsheid zouden kunnen noemen? Theosofische literatuur staat, net als de teksten van heilige geschriften in praktisch iedere traditie, vol met verwijzingen naar een pad, een weg, een manier van lopen die, juist door zijn eigenschappen, transformerend of regeneratief is. Wat aangegeven wordt is dat, als wij een bepaald pad of een bepaalde weg volgen, dat ons leven dan onvermijdelijk anders wordt of tenminste anders zou moeten zijn. Tegelijkertijd, zo wordt ons veelvuldig aangeraden, is het niet zozeer het volgen van een bepaald pad, maar veeleer het worden van die weg, dat pad, want wij moeten erkennen dat juist die term, pad, slechts een metafoor is voor een levenswijze, voor een manier van denken, voelen en handelen in de wereld, in overeenstemming met principes of idealen die weerspiegelen wat in ons in wezen onze ware aard is. Wij mogen die essentiële aard spiritueel of goddelijk, of zelfs het volledig menselijk aspect van onszelf noemen, waarmee wij een natuur bedoelen waarvan wij

op een bepaalde manier aanvoelen dat zij ons ware Zelf is.

Wij kennen misschien allemaal de prachtige uitspraak van H.P.Blavatsky (HPB) in *De Stem van de Stilte*: ‘U kunt het Pad niet begaan, voordat u dat Pad zélf bent geworden.’ (fragment I, 58). Toen voegde zij eraan toe in een noot ‘Van dit “Pad” maken alle mystieke werken gewag.’ Zoals Krishna in de *Dhyanesvari* zegt: ‘Wanneer dit Pad wordt aanschouwd... of men zich nu naar de bloesem van het oosten of naar de zalen van het westen keert, *het reizen op deze weg, ... kent geen beweging*. Naar welke plaats u op dit Pad ook wilt gaan, die plaats wordt *uw eigen zelf*.’

De Vietnamese boeddhistische monnik, Thich Nhat Hanh vertolkt datzelfde denkbeeld in een toespraak tot leden van het congres van de Verenigde Staten in september 2003, toen hij zei: ‘Er is geen weg naar vrede. De weg is vrede.’ Waarlijk, als wij een vredig pad willen bewandelen moeten wij vredig zijn, en zelfs als wij erover praten het pad te worden, worden wij herinnerd aan wat J.Krishnamurti gezegd heeft, namelijk ‘waarheid is een land zonder paden.’ Misschien zouden we kunnen zeggen dat er, pas als wij onze voeten in het domein van de waarheid zetten, een pad verschijnt: wij zijn het pad, wij scheppen het pad, juist het betreden ervan zélf openbaart de weg die wij nemen.

Tegelijkertijd kunnen wij kennisnemen van de vele verklaringen van HPB die verwijzen naar de evolutionaire reis die wij allen moeten maken. Bij het afsluiten van haar commentaar op de stanza's die de kosmogenezis schilderen schreef HPB over de ‘zware “weg” omzoomd met doornen, die “eerst naar beneden gaat, en dan de hele weg om-

hoog kronkelt, waarlijk, helemaal tot het einde toe...”.’

Nadat HPB die regels van Christina Rossetti heeft aangehaald, voegt zij eraan toe:

De pelgrim, die vlekkeloos aan de lange reis begint, daalt steeds verder af in zondige materie en nadat hij zich verbonden heeft aan elk atoom in de gemanifesteerde ruimte, nadat hij zich door elke vorm van leven en zijn geworsteld heeft en geleden heeft, is hij pas op de bodem van het dal van de materie en voor de helft door zijn cyclus heen, wanneer hij zich vereenzelvigd heeft met de collectieve mensheid... Om opwaarts en huiswaarts vooruit te komen moet de 'God' nu het zware stijgende pad van de Golgotha van het leven beklimmen.

(*De Geheime Leer*, I, p.268)

Er zijn talloze andere passages van de hand van Blavatsky die wij kunnen aanhalen.

Het is de paradox van het betreden van een pad, en het zijn van het pad dat altijd met ons is, waar ik mij nu mee bezighoud. Het leven zelf is namelijk beweging, het gaan van hier naar daar, of het nu van de ene kamer naar de andere is, van het fornuis naar het aanrecht, van huis naar kantoor en terug, of van een toestand van niet-weten naar één van weten, van de slaap van onwetendheid naar het ontwaken van wijsheid. Hoe wij ook het bestaan van een pad waarnemen of zelfs het niet bestaan ervan, de waarheid is dat ons dagelijks leven vervuld is van beweging, beweging van één positie naar een andere, niet alleen fysiek maar ook emotioneel en mentaal; dit is vanzelfsprekend. De vraag wordt dan of de beweging betekenisvol is, of zij mij voorwaarts brengt op een veelbetekende manier naar wat ook maar mijn

doel, mijn streven, mijn plan is geworden. Of, simpeler: is mijn beweging in de wereld, werkelijk in overeenstemming met wat ik beweer, maar wat ik maar al te vaak in mijn leven niet heb laten zien?

Om Thich Nhat Hanh weer aan te halen, wiens praktijk niet alleen geconcentreerd ademen omvat, maar ook geconcentreerd lopen: 'Ik weet zeker dat ik Boeddha of God niet zou beleiden door u een geheim te vertellen. Als u vredige en onbezorgde stappen kon zetten terwijl u de aarde bewandelt, zou u niet naar het Zuivere Land of naar het Koninkrijk van God hoeven gaan. Hiervoor is een eenvoudige reden. Samsara en het Zuivere Land komen allebei uit het denkvermogen. Wanneer u vredig, vreugdevol en vrij bent, wordt Samsara getransformeerd tot het Zuivere Land. Dan hoeft u nergens heen te gaan. Het enige dat u moet leren is loslaten. Laat uw verdriet los. Laat uw zorgen los. Dat is het geheim van wandelen in het Zuivere Land.' Uit: *Guide to Walking Meditation* (Gids voor wandelend mediteren).

Zelfs terwijl wij het pad worden, wandelen wij stap voor stap door ons dagelijks bestaan. De metafoor wordt steeds rijker terwijl wij de richting van ons wandelen onderzoeken, steeds indachtig bij elke stap, hetgeen betekent bewust te zijn van elke gedachte, elke begeerte, elk gevoel, elke handeling. Terwijl wij steeds indachtig zijn, ontdekken wij dat wij nergens naartoe hoeven om wijsheid of geluk te vinden of het Zuivere Land, of hoe wij die innerlijke staat ook willen noemen waar, naar men zegt, waarheid en goedheid en vreugde wonen. Nergens naartoe gaan, maar toch doorwandelen; een pad dat zonder paden is, maar toch gekozen moet worden; de beelden roe-

pen ons op om na te denken over hoe wij ons leven hier en nu leven.

Zoals wij gezegd hebben, bestaat er een rijkdom aan literatuur die een pad, een weg, een richting die wij moeten kiezen, beschrijft. Wij kunnen misschien reizen op een pad als pelgrim, als toerist, of in een aantal andere rollen. Laten wij echter niet het pad of de reis als zodanig beschouwen, maar liever de stappen zoals wij ze zouden kunnen zetten bij ons bewandelen van het pad, indien en wanneer wij bezig gaan met waarlijk indachtig wandelen, zoals Thich Nhat Hanh het genoemd heeft. Indachtig zijn aan iedere stap, terwijl wij op weg gaan door ons leven: is zulke indachtigheid mogelijk, want uiteindelijk is een pad er om te bewandelen en zelfs als er geen pad is, of de weg voor ons zonder paden lijkt te zijn, vereist het leven zelf dat wij doorlopen. Wat ik verder ook mag doen of denken of voelen, ik zet één voet voor de andere bij elke beweging die ik in de loop van de dag maak. Of ik indachtig ben aan dat feit of niet kan soms het verschil uitmaken tussen recht op lopen of gewoon op de grond vallen.

Als we die heel praktische en maar al te voor de hand liggende beschrijving gebruiken van de manier waarop lopen gebeurt, kunnen we suggereren dat op een ander niveau de stappen metaforen zijn, net zoals de notie van een pad zelf een metafoor is voor de manier waarop de levensreis ondernomen wordt. Wat zijn nu de stappen die we kunnen zetten vanuit zo'n gezichtspunt? Er is geen helderder of prachtiger uitleg aan de wereld gegeven van de stappen die metaforisch voor ons liggen dan die, welke gegeven werden door HPB en eenvoudigweg bekend staan als 'De gulden treden'. Oor-

spronkelijk gegeven aan haar leerlingen in Londen en sindsdien uitgegeven als een deel van haar instructies aan die studenten, zei HPB dat 'De gulden treden' kwamen uit een 'Brief van een Meester' (zie *Collected Writings*, deel XII, pp.503 en 591). De hele passage luidt als volgt:

'Aanschouw de waarheid die voor u ligt: een vlekkeloos leven, een open denkvermogen, een rein hart, een vurig verstand, een ongesluierd geestelijk inzicht, een broederlijk gevoel voor onze medeleerling, bereidheid om raad en lering te geven en te ontvangen, een loyaal gevoel van plicht tegenover de Leraar, het welwillend gehoor geven aan de eisen van Waarheid, wanneer wij eenmaal ons vertrouwen in die waarheid geplaatst hebben en geloven dat de Leraar in het bezit daarvan is, het moedig verdragen van persoonlijk onrecht, het dapper opkomen voor onze beginselen, een dapper verdedigen van hen die onrechtvaardig worden aangevallen en een voortdurend oog voor het ideaal van menselijke vooruitgang en volmaking dat de geheime wetenschap (*Gupta Vidya*) ons toont – dit zijn de gulden treden waarlangs de leerling kan opstijgen tot de tempel van goddelijke wijsheid.'

Kijk eerst naar het slot: de laatste woorden geven ons het doel van het pad dat wij bewandelen, dus in die zin hebben de gegeven stappen een richting. Ieder van de stappen is erop gericht ons te leiden naar de 'Tempel van Goddelijke Wijsheid'. In feite wordt ons verteld dat, als we waarlijk begeren die 'Tempel' te vinden, tot de wijsheid te komen die wij theosofie noemen, dit de stappen zijn die gezet moeten worden. Als je op een andere zoektocht bent, als je doel een ander is dan wijsheid – geld, roem, carrière,

enzovoort – dan kun je beter een ander pad kiezen. Er zijn nog drie denkbeelden die betekenisvol zijn in de slotwoorden van de passage: ten eerste vormen de treden een gulden trap. Goud is altijd het symbool geweest van een spirituele schat en dus mogen wij zeggen dat de treden ‘gulden’ zijn omdat zij leiden naar de verborgen schat van de Geest, de wijsheid zelf. Ten tweede zijn de treden bedoeld voor de leerling, degene die op pad gaat en bereid is de richting te vernemen waarin gegaan dient te worden, het individu die, zoals de spirituele klassieker *Licht op het Pad* ons vertelt, klaar is ‘om in de toestand te komen waarin leren mogelijk wordt.’ Om in zo’n toestand te komen vereist oprechte nederigheid van geest, een bereidheid om leiding te aanvaarden, om toe te geven dat men het niet weet en open staat voor advies van hen die verder vooruit zijn op de reis. Ten derde en zeer betekenisvol wordt ons in de laatste woorden verteld dat wij moeten klimmen. De treden zijn niet gewoon op de vlakke grond; er moet worden geklommen. Zoals gezegd wordt in *De Stem van de Stilte*: ‘Lang en vermoeiend is de weg voor u, o discipel. Een enkele gedachte over het verleden dat u hebt achtergelaten zal u neerhalen en u zult opnieuw moeten beginnen met klimmen.’ Als wij niet bereid zijn te klimmen, om tenminste figuurlijk voort te gaan in een opwaartse klim naar ons doel, dan zijn de treden niet voor ons weggelegd. Omhoog klimmen, stap voor stap, is niet altijd gemakkelijk, maar een pad is om te begaan en zodra wij vastberaden op weg naar ons doel gaan, hebben wij geen andere keus dan door te gaan, hoe moeilijk de beklimming ook is.

Nu wij het slot van ‘De Gulden Treden’ bekeken hebben, kunnen we te-

ruggaan naar het begin, maar we moeten opmerken dat ons, zelfs voordat de treden opgenoemd worden, gezegd wordt te kijken naar wat voor ons ligt: ‘Kijk naar de waarheid voor u’ zijn de woorden waarmee de hele passage opent. Wij moeten de treden benaderen met open ogen; wij moeten kijken naar wat recht voor ons ligt, want waarheid ligt niet in een of ander ver visioen, niet in een of ander oeroud boek, niet begraven in een of ander verafgelegen land. Waarheid, die de realiteit is van dingen zoals ze zijn, ligt hier, voor ons, als wij onze ogen maar openen. Zoals HPB het heel simpel stelde, wij moeten leren ‘te kijken met de ogen van de geest naar de dingen van de materie’, om, zoals *De Stem van de Stilte* het zegt, ‘de juiste waarneming van bestaande dingen’ te hebben. Hoe vaak werd Dante, in dat schitterende gedicht over de reis die iedereen moet maken, *De Goddelijke Komēdie*, door HPB ‘een ware occulte openbaring’ genoemd, niet gemaand te kijken, te zien, goed in zich op te nemen. Het was niet alleen een roep om zijn ogen open te houden, maar om echt te zien wat voor hem lag, want waarlijk zien is begrijpen. ‘De waarheid voor ons te zien’ is ook aandacht geven, waartoe *Licht op het Pad* ons aanspoort helemaal aan het begin van die tekst. In de *Upanishads* vinden wij de aansporing: ‘Ontwaakt, staat op’, wat slechts een andere manier is om ons, aspiranten op het pad, aan te sporen om te kijken, te zien, aandacht te geven, ons bewust te zijn van wat onmiddellijk voor ons ligt terwijl wij onze voetreis ondernemen. De ‘waarheid’ die voor ons ligt, als wij maar kijken, zijn de treden die wij moeten beklimmen, de stappen die wij hier en nu moeten zetten.

Er is een ander punt dat impliciet

lijkt in de openingswoorden van 'De Gulden Treden': de hele instructie is gericht tot 'u', een persoonlijk voor-naamwoord, dat in het Engels hetzelfde is in enkel- en meervoud. Wij suggereren dat 'u' betekent: ieder van ons in onze huidige conditie, niet 'u' of wij zoals wij zullen zijn, niet alleen maar een select aantal dat zich misschien al bevindt op wat het spirituele pad genoemd wordt, of speciaal uitgekozen is voor een of ander groot voordeel om de mensheid te helpen. De waarheid die voor 'u' ligt is de waarheid voor de hele mensheid, voor iedereen die bereid is om het werk op zich te nemen, met open ogen, als het ware, bereid te zien wat er voltooid moet worden als men de 'Tempel van Goddelijke Wijsheid' wil binnengaan.

Nu wordt ons verteld over dertien treden, waarvan elke tree ontzagwekkend te beklimmen kan lijken, maar laten wij suggereren dat ze in essentie bestaan uit drie groepen van elk vier

(treden), en één die focust op het soort visie dat wij moeten ontwikkelen voor de beklimming. De eerste vier treden, 'een vlekkeloos leven, een open denkvermogen, een rein hart, een vurig verstand', beschrijven wat wij kunnen noemen een persoonlijke standaard van ethisch leven. Reinheid, openheid van denkvermogen, zuiverheid van hart en vurigheid van verstand zijn kenmerkend voor veel mensen over de hele wereld die niet noodzakelijkerwijs bezig zijn met het bewandelen van een spiritueel pad. Zij betreffen de ontwikkeling en controle van onze mentale, emotionele en fysieke aard en zijn op zichzelf de noodzakelijke aspecten van een goed leven, waarmee wij bedoelelen een leven dat gefundeerd is op de hoogste morele en ethische principes.

(wordt vervolgd)

Uit: *The Theosophist* van januari 2005
Vertaling: A.M.I.

(advertentie)

Joy Mills
Op de Drempel van het Heilige Pad
Een psychologisch commentaar op
Licht op het Pad

Uitgeverij der Theosofische Vereniging 2004
ISBN 978 90 6175 086 4
Paper, 188 Pagina's
Prijs: € 13,50

(Een bespreking van dit boek vindt u in
Theosofia nr.6, december 2004.)